

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.

Ἑρμηνευτικὴ τῆς εἰκόνας καὶ τῆς ὑμνολογίας.

A. Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ.

εκαπενταύγουστος! Τὸ Πάσχα τοῦ Καλοκαιριοῦ. Ἡ μεγάλη θεομητορικὴ γιορτὴ τοῦ Αὐγούστου, ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, συγκλονίζει κάθε πιστὴ ψυχὴ. Ἦδη ἀπὸ τὴν πρώτη του μηνὸς στὶς ἐκκλησίες ψάλλονται καθημερινὰ οἱ Παρακλήσεις - ἐναλλάξ ἡ Μικρὴ καὶ ἡ Μεγάλη. Οἱ πιστοὶ προετοιμάζονται -νηστεύουν, ἐξομολογοῦνται, κοινωνοῦν- γιὰ νὰ γιορτάσουν ἀληθινὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι.

Μητέρα τῆς Ζωῆς ἡ Παναγία μεθίσταται πρὸς τὴν ὄντως Ζωή, τὸν Υἱὸ καὶ Θεὸ Της. Ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρεται στὴν Μετάστασι Της. Χάρη σ' αὐτὴν τὸ ἄχραντο σῶμα τῆς Νέας Εὔας, τῆς γυναίκας ποὺ γέννησε τὸν φθορέα τῆς φθορᾶς, δέ γέυεται τῆς φθορᾶς τῆ δύναμη. «Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ἐν μνημείῳ τίθεται», ὅμως «κλίμαξ πρὸς οὐρανὸν ὁ τάφος γίνεται».

Ας δοῦμε ὅμως τὴν περιγραφή-ἐρμηνεία τῆς Βυζαντινῆς εἰκόνας τῆς Κοιμήσεώς της καὶ κάποια κείμενα σχετικά.

Ἡ ἅγια εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἶναι πολυπρόσωπη. Δυὸ ὅμως πρόσωπα ξεχωρίζουν στὴν ὅλη παράσταση: Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία. Ὁ Χριστὸς μας μὲ τὸ ἡγεμονικὸ Του παράστημα ποῦ κρατεῖ τὴν ψυχὴ τῆς Παναγίας Μητέρας Του, βρέφος φασκιωμένο, καὶ τὸ λιπόσαρκο σκῆνωμα τῆς Παναγίας.

«Στὴν εἰκόνα δεσπόζει τὸ νεκρικὸ κρεβάτι, στολισμένο μὲ πλούσια ποδέα, ὅπου ἀναπαύεται ἡ Παναγία μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Μπροστὰ στερεωμένο σὲ ἓνα ἀπλὸ κηροπήγιο καίει ἓνα χοντρὸ κερί. Πίσω ἀπὸ τὸ νεκρικὸ κρεβάτι καὶ στὴ μέση ἀκριβῶς στέκει ὁ Χριστὸς μὲ τὸ σῶμα σὲ περιεργη στροφή πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸς τὴν κεφαλὴ τῆς Μητέρας Του. Στὰ χέρια Του ἀπλωμένα στὴν ἴδια κατεύθυνση, κρατεῖ τὴν ψυχὴ της, ποῦ ἔχει τὴ μορφή φασκιωμένου μωροῦ μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Τὸν τριγυρίζει δόξα. Μέσα σ' αὐτὴν εἶναι ζωγραφισμένοι στὴν κορυφὴ ἓνα ἑξαπτέρυγο καὶ σὲ μονοχρωμία τέσσερεις ἄγγελοι ποῦ πλαισιώνουν τὸ Χριστὸ μὲ χειρονομίες καὶ ἔκφραση λύπης στὰ πρόσωπά τους.

Πάνω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν Χριστὸ στὴν κορυφὴ τοῦ τόξου τῆς εἰκόνας ἔχουν ἀνοίξει οἱ πύλες τοῦ οὐρανοῦ καὶ φαίνονται δυὸ ἄγγελοι, πάλι σὲ μονοχρωμία, νὰ σκύβουν μὲ σκεπασμένα χέρια γιὰ νὰ πάρουν μὲ τὴ σειρὰ τοὺς τὴν ψυχὴ της. Στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ πόδια τοῦ νεκρικοῦ κρεβατιοῦ εἶναι μαζεμένοι οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι μὲ ἐκφράσεις, στάσεις καὶ χειρονομίες ποῦ δείχνουν βαθειὰ λύπη. Ὁ Πέτρος θυμιατίζει στὴν

κεφαλή τῆς Παναγίας, ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης σκύβουν στὰ πόδια τῆς καὶ τὴν ἀσπάζονται. Πιο πίσω εἶναι τρεῖς ἱεράρχες μὲ ἀνοιχτὰ βιβλία καὶ στὰ ἀριστερά, στὸ βάθος, θρηνοῦν τρεῖς γυναῖκες. Τὴ σύνθεση κλείνουν στὸ βάθος, πίσω ἀπὸ τὶς ὁμάδες τῶν μαθητῶν, δυὸ συμβατικὰ ἀρχαιόπρεπα κτήρια. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ διαβά- ζεται ἡ ἐπιγραφή Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ Θ(ΕΟ)ΤΟΚΟΥ» (Ἄ. Καρακατσάνη). Οἱ τέσσερις (εἰκονίζονται οἱ τρεῖς) ἱεράρχες ποὺ παραβρέθηκαν στὴν Κοί- μηση, ἦταν: ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος, ὁ Ἱερόθεος, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεο- παγίτης καὶ ὁ Τιμόθεος. Ὁ Ἱερόθεος δὲν εἰκονίζεται.

Σὲ κάποιες εἰκόνες βλέπουμε στὴ δεξιὰ ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ τὸν Ἰω- ἄννη τὸ Δαμασκηνὸ ποὺ βαστᾷ χαρτί (πάπυρο) μὲ τὰ ἐξῆς λόγια: «Ἄξιως ὡς ἔμψυχόν σε οὐρανὸν ὑπεδέξαντο οὐράνια Πάναγνε θεία σκηνώματα καὶ παρέστηκας...» Καὶ στὰ ἀριστερὰ τὸν ἅγιο Κοσμᾶ τὸν ποιητὴ κρα- τώντας ἄλλο χαρτί ποὺ λέει: «Γυναίκα σε θνητὴν, ἄλλ' ὑπερφυῶς καὶ μη- τέρα Θεοῦ εἰδότες, πανάμωμε...».

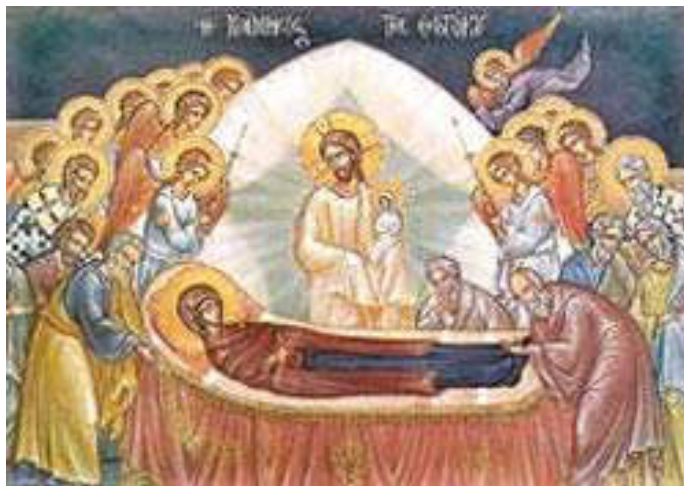
Σ' ὅλα τὰ πρόσωπα διακρίνεται ἡ θλίψη, ἀνάμικτη ὅμως μὲ τὴ γλυ- κιά ἐλπίδα. Εἶναι ἡ «χαρμολύπην», τὸ «χαροποιὸν πένθος», γνώρισμα τῶν πιστῶν ποὺ ζοῦν μὲ τὴν προσμονὴ τῆς ἀνάστασης. Τοῦτο βλέπουμε καὶ στὰ τροπάρια τῆς ἐορτῆς, ποὺ ἄλλοτε τονίζουν τὸν τρόμο καὶ τὸ δέος τῶν Ἀποστόλων, τοὺς ὁποίους παρουσιάζουν νὰ δακρῦζουν καὶ ἄλλοτε τονίζουν τὴ χαρὰ τους, ποὺ τὴν ἐκδηλώνουν μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους. Πα-

ραθέτουμε δυὸ ἀποσπάσματα «Ὅτε ἡ μετάστασις τοῦ ἀχράντου σου σκήνους ἠύτρεπιζετο, τότε οἱ Ἀπόστολοι περικυκλοῦντες τὴν κλίνην τρόμω ἐώρων σε» (Στιχηρὸ ἰδιόμελο ὄρθρου). «...Καὶ τὸ ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον σου σῶμα κηδεύσαντες ἔχαιρον, πανύμνητε» (Δοξαστικὸ ἀποστίχων Ἑσπερινοῦ).

Σὲ μερικές εἰκόνες εἰκονίζονται στὸν οὐρανὸ σύννεφα, ποὺ μετέφεραν τοὺς Ἀποστόλους στὴν Ἱερουσαλήμ. Σὲ πολλές εἰκόνες τῆς Κοίμησης ζωγραφίζεται καὶ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ ἀγγέλου καὶ κόβει μὲ τὸ ξίφος του τὰ χέρια τοῦ Ἰεφονία. (Πρόκειται γιὰ ἐκεῖνο τὸν Ἑβραῖο ποὺ ἀποπειράθηκε νὰ ρίξει στὸ ἔδαφος τὸ λείψανο τῆς Θεοτόκου).

Β. ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ, ΛΟΓΟΙ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Στὴν Ἐκκλησία ὁ θάνατος γίνεται πανηγύρι. Δὲν λέγεται θάνατος ἢ τελευτή. Ἀποκαλεῖται «Κοίμηση». Δὲν ἐξαντλοῦνται τὰ πάντα στὸ ἐδῶ καὶ τώρα. Ὑπάρχει τὸ ἐπέκεινα τοῦ τάφου: ἡ αἰώνια ζωὴ. Ὁ Χριστιανὸς πιστεύει ὅτι κοιμᾶται προσώρας, γιὰ νὰ ξυπνήσει στὴν αἰωνιότητα. Ὁ θάνατος, μὲ τὴν Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, γίνεται ἕνας μεγάλος ὕπνος. Αὐτὸ τὸ πανηγύρι, τὴν ἐλπίδα τῆς αἰώνιας βασιλείας, τὴν ἀγάπη μας στὴν Παναγία Μητέρα ὄλων μας, θὰ δοῦμε καὶ μέσα ἀπὸ κάποια κείμενα.

Ἡ ὑμνολογία μᾶς ἀποκαλύπτει μὲ τρόπο ποιητικὸ τὶς ἀλήθειες τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας γιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας. Οἱ ὕμνοι τῆς μεγάλης γιορτῆς, ἀποδοσμένοι στὴ Νεοελληνικὴ ἀπὸ τὸν Φῶτη Κόντογλου, ψέλνουν τὴν Κυρία τῶν Ἀγγέλων, ὡς ἐξῆς:

«Στὴν γέννα σου τὴν παρθενία ἐφύλαξες, στὴν κοίμησή σου τὸν κόσμος δὲν τὸν ἄφησες, Θεοτόκε. Μίσεψες στὴ ζωὴ, γιὰτὶ εἶσαι μητέρα τῆς ζωῆς καὶ λυτρῶνεις μὲ τὶς πρεσβεῖες σου τὶς ψυχές μας ἀπὸ τὸν θάνατο». (ἀπολυτίκιό Κοιμήσεως).

«Νικηθήκανε τῆς φύσης οἱ νόμοι σὲ σένα, Παρθένε ἄχραντε. Γιατί σὲ σένα παρθενεύει ἡ γέννα, καὶ μὲ τὴ ζωὴ σμίγει ὁ θάνατος. Ἐσὺ ποὺ ἀπόμεινες μετὰ τὴ γέννα Παρθένος καὶ μετὰ θάνατο ζωντανή, σῶζε παντοτινά, Θεοτόκε, τὴν κληρονομία σου». (καταβασία θ' ὠδῆς).

Τὴν Παναγία Μητέρα μας ἄς ἐτοιμασθοῦμε κι ἐφέτος νὰ τιμήσουμε καὶ νὰ δοξολογήσουμε στὴν πάσνσεπτη Κοίμησή της μαζί με ὅλους τοὺς Ἁγίους, τὶς Οὐράνιες δυνάμεις, τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους καὶ κάθε πιστὴ ψυχὴ δεόμενοι ἐκτενῶς μαζί με τὸ μελωδὸ Θεοφάνη:

«...μὴ ἐπιλάθου (μὴ ξεχάσεις), Δέσποινα, τῶν πιστῶς ἑορταζόντων, τὴν παναγίαν σου Κοίμησιν». Ἀμήν. (Δοξαστικὸ τῆς Λιτῆς τῆς Κοιμήσεως).

Από. Το <http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy>.

Πηγή : <http://www.panagia-amarousiou.gr/index.php>.